

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta (HE 122/2021 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- konsulipäälikkö Pasi Tuominen, ulkoministeriö
- lainsäädäntöneuvos Minna-Kaisa Liukko, ulkoministeriö
- johtava asiantuntija Tuuli Tuunanen, sisäministeriö
- hallitussihteeri Jarmo Tiukkanen, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Pekka Lindroos, Maahanmuuttovirasto
- johtava asiantuntija Mikko Valtonen, Keskuskauppakamari
- johtava asiantuntija, koulutus ja osaaminen Milka Kortet, Teknologiateollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- valtiovarainministeriö
- opetus- ja kulttuuriministeriö
- Poliisihallitus
- suojelupoliisi
- Business Finland Oy
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- STTK ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Suomen Yrittäjät ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan ulkomaalaislain ja henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain muuttamista.

Valiokunnan mietintö HaVM 16/2021 vp

Ulkomaalaislakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset uudesta pitkäaikaiseen oleskeluun tarkoitetusta viisumista eli niin sanotusta kansallisesta viisumista, sen hakemisesta ja myöntämisen edellytyksistä erityisasiantuntijoille ja kasvuyrittäjille sekä heidän perheenjäsenilleen. Suomessa viisumin myöntäminen on perustunut yksinomaan Euroopan unionin viisumisäännöstöön, joka on suoraan sovellettavaa oikeutta, ja lainsäädäntö mahdollistaa ainoastaan lyhytaikaisten viisumien myöntämisen. Euroopan unionin viisumisäännöstö asettaa yksityiskohtaiset puitteet lyhytaikaisten viisumien myöntämiselle. Nyt ehdotettu pitkäaikaista viisumia koskeva sääntely perustuu Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehtyyn yleissopimukseen.

Ehdotuksessa esitetään, että Maahanmuuttovirasto myöntäisi pitkäaikaisen viisumin sellaisille kolmannen maan kansalaisille, joille on myönnetty erityisasiantuntijan tai kasvuyrittäjän oleskelulupa sekä heidän perheenjäsenilleen, joille on myönnetty oleskelulupa perhesiteen perusteella. Pitkäaikaisen viisumin avulla nopeutettaisiin oleskeluluvan saaneiden maahantuloprosessia. Pitkäaikaisen viisumin voimassaoloaika olisi 100 vuorokautta.

Tässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uudesta lakisääteisestä tehtävästä Maahanmuuttovirastolle ja Suomen edustustoille. Tämän vuoksi henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettua lakia ehdotetaan muutettavan vastaavasti.

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman tavoitteena on lisätä osaajien työperusteista maahanmuuttoa. Erityistä huomiota hallitusohjelmassa on kiinnitetty työperusteisten lupaprosessien tehostamiseen ja nopeuttamiseen. Esitys tukee omalta osaltaan hallituksen tavoitetta edistää työperusteista maahanmuuttoa ja erityisesti siihen liittyvien maahantuloprosessien sujuvoittamista.

Esitys liittyy valtion vuoden 2022 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan keväällä 2022.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lisättäväksi ulkomaalaislakiin (301/2004) säännökset uudesta pitkäaikaiseen oleskeluun tarkoitetusta viisumista eli ns. kansallisesta viisumista (D-viisumi). Ehdotettu sääntely koskee erityisasiantuntijoita ja kasvuyrittäjiä sekä heidän perheenjäseniään. Pitkäaikainen viisumi myönnetään ehdotuksen mukaan nopeutettua maahantuloa varten hakemuksesta kolmannen maan kansalaiselle, jolle on jo myönnetty oleskelulupa erityisasiantuntijoita tai kasvuyrittäjiä koskevien säännösten perusteella. Lisäksi muutoksia ehdotetaan henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettuun lakiin (615/2020).

Ehdotetut muutokset liittyvät hallituksen budjettiriihessä vuonna 2020 kirjattuun palvelulupaukseen, jonka mukaan erityisasiantuntijan ja kasvuyrittäjän sekä heidän perheenjäsenensä sähköi-

Valiokunnan mietintö HaVM 16/2021 vp

seen oleskelulupahakemukseen annetaan päätös 14 vuorokauden sisällä sähköisen hakemuksen lähettämisestä ja maksamisesta (pikakaista).

Saadun selvityksen mukaan ulkomailla jätettyjen erityisasiantuntijoiden oleskelulupahakemusten keskimääräinen käsittelyaika Maahanmuuttovirastossa on lokakuussa 2021 ollut 16 vuorokautta ja mediaanikäsittelyaika 9 vuorokautta. EU:n sinisen kortin vastaavat käsittelyajat ovat olleet 14 ja 11 vuorokautta sekä kasvuyrittäjän oleskelulupahakemusten 23 ja 13 vuorokautta. Valiokunta pitää myönteisenä, että erityisasiantuntijoiden ja kasvuyrittäjien oleskelulupahakemusten käsittelyaikoja on tehtävään kohdennettujen lisäresurssien ja kehittämistoimenpiteiden avulla saatu viime aikoina lyhennettyä merkittävästi. Niiden pitäminen tavoitetasolla edellyttää kuitenkin, että Maahanmuuttovirastolla on pysyvästi riittävät resurssit tämänkin tehtävän hoitamiseen.

Valiokunta toteaa, että ehdotetulla pitkäaikaista viisumia koskevalla sääntelyllä ei ole vaikutusta oleskelulupahakemusten käsittelyyn tai ratkaisemiseen eikä näin ollen myöskään hakemusten käsittelyaikoihin Maahanmuuttovirastossa. Ehdotuksella kuitenkin tuetaan edellä mainitun pikakaistan mukaista maahantuloa, koska pitkäaikaisen viisumin avulla henkilö voi matkustaa heti oleskeluluvan saatuaan Suomeen, eikä hänen tarvitse odottaa oleskelulupakorttia ulkomailla. Oleskelulupakortti toimitetaan näille henkilöille vasta Suomessa. Tämän arvioidaan nopeuttavan maahantuloa 1—2 viikolla.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan erityisasiantuntijan oleskelulupahakemuksia on jätetty vuosina 2018 ja 2019 ulkomailla keskimäärin noin 1 200 vuosittain ja heidän perheenjäsentensä hakemuksia noin 1 000 vuodessa. Koronapandemia on vähentänyt hakemusten määrää vuonna 2020, mutta tämän vaikutuksen arvioidaan jäävän väliaikaiseksi. Saadun selvityksen mukaan kuuluvana vuonna on jätetty lokakuun loppuun mennessä ulkomailla 930 erityisasiantuntijan oleskelulupahakemusta, 156 EU:n sinistä korttia koskevaa hakemusta ja 126 kasvuyrittäjän oleskelulupahakemusta. Lähes kaikki erityisasiantuntijan oleskelulupapäätökset ovat myönteisiä (esim. 99,5 % vuonna 2019). Kasvuyrittäjän oleskelulupapäätöksistä on vuonna 2019 ollut myönteisiä 78 %. Selvästi eniten erityisasiantuntijan oleskelulupaa ja sinistä korttia ovat hakeneet Intian ja Venäjän kansalaiset. Kasvuyrittäjän oleskelulupaa ovat eniten hakeneet Venäjän, Iranin ja Intian kansalaiset.

Hallituksen esityksen laajempänä tavoitteena on helpottaa yritysten mahdollisuuksia rekrytoida ulkomaista työvoimaa ja saada Suomeen enemmän erityisasiantuntijoita ja kasvuyrittäjiä. Hallintovaliokunta toteaa, että ehdotettujen muutosten ei yksin arvioida lisäävän merkittävästi erityisasiantuntijoiden tai kasvuyrittäjien määrää. Sen sijaan nopeutettu maahantulomenettely voi yhdessä pitkäaikaisen viisumin käyttöönoton kanssa lisätä yritysten kiinnostusta kansainvälisen rekrytoinnin hyödyntämiseen ja ehdotuksen kohderyhmän kiinnostusta hakeutua Suomeen töihin. Valiokunta pitää selvänä, että viimeksi mainittuun vaikuttavat myös monet muut tekijät kuin lupamenettelyn kesto. Näistä tekijöistä mainitaan hallituksen esityksen perusteluissa esimerkiksi korkeat elinkustannukset ja ansiotulojen verotuksen taso. Nopeasti käynnistyvissä projektiluonteisissa työtehtävissä maahantulomenettelyn nopeus voi kuitenkin olla ratkaiseva tekijä projektin käynnistämisen ja siihen liittyvien investointien toteuttamiseksi.

Valiokunnan mietintö HaVM 16/2021 vp

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina tässä mietinnössä esitetyin huomioin.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan esityksessä ei käsitellä laajemmin työperäisen maahanmuuton sääntelykokonaisuutta eikä siihen liittyviä käytäntöjä ja ongelmia, koska ehdotetut muutokset rajautuvat erityisasiantuntijoiden ja kasvuyrittäjien maahantulon nopeuttamiseen. Työperäisen maahanmuuton edistämiseksi on käynnissä useita hankkeita. Valiokunta viittaa asiasta aiemmin lausumaansa (HaVL 15/2021 vp — HE 253/2020 vp) ja toteaa, että työperäinen maahanmuutto koostuu useista eri osa-alueista, mikä tulee ottaa eri toimenpiteitä suunniteltaessa huomioon. Esimerkiksi korkeaa osaamista vaativaan työhön tulevien erityisosaajien ja ns. matalapalkka-aloille työllistyvien ulkomaalaisten lähtökohdat ovat hyvin erilaiset.

Pitkäaikaisen viisumin myöntämisen edellytykset

Pitkäaikaiseen oleskeluun tarkoitetusta viisumista ja sen myöntämisen yleisistä edellytyksistä säädetään Schengenin yleissopimuksessa. Yleissopimuksen sääntely on kaikilta osin velvoittavaa, ja sitä sovelletaan kaikissa jäsenvaltioissa perussopimusten mukaisesti. Jäsenvaltiot voivat myöntää pitkäaikaisen viisumin oman kansallisen lainsäädäntönsä tai EU-lainsäädännön mukaisesti. Suomen kansallisessa lainsäädännössä ei ole nykyisin säännöksiä pitkäaikaisesta viisumista. Viisumien myöntäminen on Suomessa perustunut Schengen-valtioissa sovellettavaan EU:n viisumisäännöstöön, jossa säädetään lyhytaikaisten viisumien myöntämisen edellytyksistä.

EU:n viisumisäännöston mukaan lyhytaikaisen viisumin voimassaoloaika on enintään 90 päivää. Pitkäaikainen viisumi voidaan myöntää pidempää kuin 90 päivän ja enintään yhden vuoden oleskelua varten. Pitkäaikainen viisumi on ehdotetun ulkomaalaislain 17 d §:n mukaan voimassa 100 vuorokautta viisumin myöntämispäivästä. Tarkoituksena on, ettei viisumi ole pitkään voimassa samanaikaisesti oleskeluluvan kanssa. Viisumia ei pelkästään tällä perusteella tarvitse myöskään erikseen peruuttaa.

Valiokunta tähdentää, että pitkäaikainen viisumi myönnetään ehdotetun ulkomaalaislain 17 c §:n mukaan hakemuksesta kolmannen maan kansalaiselle, jolle on myönnetty oleskelulupa erityisosaamista vaativaan asiantuntijatehtävään, EU:n sininen kortti, kasvuyrittäjän oleskelulupa tai oleskelulupa kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetun lain (908/2017) 7 §:n nojalla asiantuntijana sekä näiden perheenjäsenille. Pitkäaikaisen viisumin myöntäminen edellyttää siis sitä, että kolmannen maan kansalaiselle on jo myönnetty oleskelulupa. Oleskeluluvan myöntämisen edellytykset on selvitetty oleskelulupahakemuksen käsittelyn yhteydessä. Yleisenä edellytyksenä oleskeluluvan myöntämiselle on ulkomaalaislain 36 §:n mukaan muun ohella, ettei ulkomaalaisen katsota vaarantavan yleistä järjestystä tai turvallisuutta. Myös arviointi siitä, muodostaako hakija uhan kansalliselle turvallisuudelle, tehdään jo tässä yhteydessä.

Perustelujen mukaan ulkomaalaislain 77 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu erityisasiantuntija on henkilö, joka tulee Suomeen työskentelemään erityisasiantuntemusta vaativissa asiantuntijatehtävissä. Tällaisia ovat esimerkiksi IT-alan erityisosaajat, kuten tietotekniikan insinöörit, ohjelmoijat ja pelisuunnittelijat. Erityisasiantuntijan oleskelulupia myönnetään myös muille tek-

Valiokunnan mietintö HaVM 16/2021 vp

nisten alojen osaajille. Vakiintuneen hallintokäytännön mukaan erityisasiantuntijalta on pääsääntöisesti vaadittu korkeakoulututkintoa ja yli 3 000 euron bruttokuukausiansioita.

Ulkomaalaislain 81 §:n mukainen EU:n sininen kortti myönnetään kolmannen maan kansalaiselle, jos tämä esittää vähintään vuoden pituisen korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä koskevan työ sopimuksen tai sitovan työtarjouksen ja yleiset edellytykset oleskeluluvan myöntämiselle ovat olemassa. Edellytyksenä on lisäksi, että työ sopimuksessa tai sitovassa työtarjouksessa sovittu palkka on vähintään 1,5-kertainen verrattuna keskimääräiseen palkansaajan bruttopalkkaan. Kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetussa laissa tarkoitettulta asiantuntijalta vaaditaan puolestaan erityistä, vastaanottavan yksikön toimialojen, tekniikoiden tai johtamisen kannalta olennaista osaamista.

Kasvuyrittäjänä pidetään ulkomaalaislain 47 g §:n mukaan ulkomaalaista, jonka tarkoituksena on toimia päätoimisesti vastuuasemassa sellaisessa Suomeen rekisteröidyssä tai rekisteröitävässä yrityksessä, jonka liiketoimintamalli ja yrityksessä toimivien henkilöiden henkilökohtainen osaaminen täyttävät edellytykset Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin alkaville innovatiivisille nopean kasvun yrityksille myönnettävästä rahoituksesta. Käytännössä arviointiin sovelletaan ns. Tempo-rahoituksen kriteereitä, jonka myöntämiseksi edellytetään muun muassa liiketoiminnan ohjaamista Suomesta käsin, nopeaa kasvua tavoittelevaa liiketoimintaa Suomessa, sitoutuneisuutta liiketoimintaidean toteuttamiseen sekä sitä, että yrityksen alkuvaiheen rahoitus on kunnossa. Yritystä ei lausuntovaiheessa yleensä ole vielä perustettu. Kasvuyrittäjän oleskeluluvan myöntämiseksi on soveltamiskäytännössä edellytetty vähintään 1 000 euron kuukausittaista tulotasoa. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että ulkomaalaislain kasvuyrittäjän määritelmä eroaa OECD:ssä ja EU:ssa käytettävistä määritelmistä.

Ulkomaalaiselle myönnetään kasvuyrittäjän oleskelulupa, jos Business Finland on antanut puoltavan lausunnon kasvuyrittäjänä toimimisesta. Myönteisen lausunnon saa saadun selvityksen mukaan noin kolmasosa hakijoista. Käsittelyaika on Business Finlandissa ollut vuonna 2021 noin 10 vuorokautta. Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää lisäksi, että ulkomaalainen täyttää ulkomaalaislain 4 luvussa säädetyt muut oleskeluluvan myöntämisen edellytykset. Tyypillisiä esimerkkejä kasvuyrityksistä ovat erilaiset peli- ja mobiilisovelluksia sekä internetpohjaisia palveluja tarjoavat yritykset.

Valiokunta korostaa, ettei ehdotetulla sääntelyllä puututa oleskeluluvan hakemista tai myöntämisen perusteita koskevaan sääntelyyn eikä ulkomaalaislaissa säädettyihin maahantulon edellytyksiin. Oleskelulupahakemuksen jättäminen on nykyisin mahdollista myös sähköisesti. Oleskeluluvan hakijan on kuitenkin asioitava myös henkilökohtaisesti Suomen edustustossa tai ulkoisen palveluntarjoajan luona henkilöllisyyden tarkistamista ja biometristen tunnisteiden antamista varten. Tällä on osaltaan vaikutusta oleskelulupamenettelyn keston. Sen lisäksi, että Maahanmuuttovirastolla on oltava riittävät resurssit tehtäviensä asianmukaiseen hoitamiseen, on huolehdittava myös siitä, että ainakin näitä tehtäviä eniten hoitavien edustustojen riittävät resurssit turvataan.

Valiokunnan mietintö HaVM 16/2021 vp

Muita huomioita

Hallituksen esityksen perusteluissa ja valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että pitkäaikaisen viisumin käytön laajentamista on tarkoitus arvioida erikseen sisäministeriön johdolla toteutettavassa hankkeessa. Pitkäaikaisen viisumin soveltamisalaa on ehdotettu laajennettavaksi esimerkiksi opiskelijoihin ja tutkijoihin sekä laajemminkin koulutus- ja työperusteiseen maahanmuuttoon. Valiokunta toteaa, ettei sillä ole huomauttamista pitkäaikaisen viisumin käyttöönottoon käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetulla tavalla rajattuna. Sen sijaan pitkäaikaisen viisumin käytön laajentamista ja sen vaikutuksia on käynnistyneessä jatkovalmistelussa arvioitava huolellisesti eri näkökulmista. Arvioinnissa on otettava huomioon ainakin EU-sääntelyn vaatimukset, maahantulon ja oleskeluluvan myöntämisen yleiset edellytykset sekä muutosten tosiasiallinen vaikutus maahantulomenettelyn keston. Lisäksi on huolehdittava siitä, ettei muutoksilla vastoin tarkoitusta lisätä laittoman maahantulon riskiä.

Suomen edustusto ottaa ehdotetun ulkomaalaislain 31 a §:n mukaan vastaan viisumihakemuksen ja liittää viisumitarraan matkustusasiakirjaan. Maahanmuuttovirasto myöntää ja peruuttaa pitkäaikaisen viisumin.

Ulkoministeriö voi ehdotetun 28 a §:n mukaan tehdä ulkoisen palveluntarjoajan kanssa sopimuksen määräajaksi tai toistaiseksi Suomen edustustolle kuuluvien pitkäaikaisen viisumin käsittelyyn liittyvien tehtävien hoitamisesta erityisissä olosuhteissa tai paikallisesta tilanteesta johtuvasta syystä. Valiokunta toteaa, että ulkoministeriö on voimassa olevien ulkomaalaislain säännösten nojalla ulkoistanut avustavia tehtäviä lyhytaikaista viisumia koskevissa viisumi- ja oleskelulupa-asioissa yli 20 maassa. Vastaavan kaltainen sääntely ehdotetaan ulotettavaksi koskemaan myös pitkäaikaista viisumia.

Julkinen hallintotehtävä voidaan perustuslain 124 §:n mukaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Perustelujen mukaan pitkäaikaiseen viisumiin liittyvät ulkoistettavat tehtävät ovat pääosin samoja avustavia teknis- ja rutiiniluonteisia tehtäviä, jotka voidaan jo nykyisin antaa ulkomaalaislain 69 c §:n nojalla ulkoiselle palveluntarjoajalle oleskelulupahakemusten käsittelyyn liittyen. Biometrisiä tunnisteita ei kuitenkaan kerätä pitkäaikaisen viisumin hakemisen yhteydessä. Ulkoisena palveluntarjoajana toimii sama palveluntarjoaja kuin ulkoistetuissa oleskelulupatehtävissä. Ulkoministeriö ja asianomainen Suomen edustusto valvovat ulkomaalaislain 69 f §:n mukaan ulkoisen palveluntarjoajan toimintaa. Valvonnan kohteena on toiminta kokonaisuudessaan ja erityisesti tietosuojan toteutuminen. Valiokunta pitää ehdotettua sääntelyä asianmukaisena.

Pitkäaikainen viisumi myönnetään ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmässä (UMA) ja viisumitarra tulostetaan kansallisessa viisumitietojärjestelmässä (VISA). Tämä edellyttää muutoksia henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain 3 ja 5 §:ään. Valiokunta toteaa, että tietojärjestelmien toimivuudella on keskeinen merkitys paitsi nyt ehdotetun nopeutetun maahantulon tavoitteiden toteutumisessa, prosessien nopeuttamisessa laajemminkin. Pitkäaikaisen viisumin käyttöönoton edellyttämät muutokset edellä mainittuihin tietojärjestelmiin aiheuttavat noin 4 miljoonan euron kertaluonteiset kustannukset. Valiokunta pitää tärkeänä, että

Valiokunnan mietintö HaVM 16/2021 vp

muutosten toteuttamiseen varataan riittävästi aikaa ennen ehdotetun lainsäädännön voimaantuloa.

Maahanmuuttoviraston lupaprosessien sujuvoittamisessa hyödynnetään nykyisin osa-automaatiota, jossa osa lupaedellytyksistä pystytään tarkastamaan automaation avulla. Kaikki päätökset vahvistetaan kuitenkin manuaalisessa käsittelyssä. Säännöksiä automaattisista yksittäispäätöksistä ei ole tarvittavan yleislainsäädännön puuttuessa voitu sisällyttää esimerkiksi Maahanmuuttoviraston päätöksentekoa koskevaan erityislainsäädäntöön. Automaattiseen päätöksentekoon liittyvää yleislainsäädäntöä valmistellaan parhaillaan oikeusministeriön johdolla. Valiokunta on pitänyt oikeusministeriön hanketta välttämättömänä niin maahanmuuttohallinnon päätöksenteon kuin yleisemminkin hallinnon yleislainsäädännön kehittämisen kannalta ja kiirehtinyt valmistelutyön etenemistä (HaVM 10/2020 vp). Valiokunta pitää tärkeänä, että mainittu lainsäädäntökonaisuus tulee eduskunnan käsittelyyn mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 122/2021 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen.

Helsingissä 25.11.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Riikka Purra ps
varapuheenjohtaja Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Jussi Halla-aho ps
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Hanna Huttunen kesk
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Juha Pylväs kesk (osittain)
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Matti Semi vas
jäsen Kari Tolvanen kok
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Heidi Viljanen sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Henri Helo

Valiokunnan mietintö HaVM 16/2021 vp Vastalause

Vastalause

Perustelut

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että ulkomaalaislakiin lisätään säännökset uudesta pitkäaikaiseen oleskeluun tarkoitetusta viisumista eli niin sanotusta kansallisesta viisumista. Ehdotuksen mukaan Maahanmuuttovirasto myöntäisi pitkäaikaisen viisumin sellaisille kolmannen maan kansalaisille, jotka ovat saaneet erityisasiantuntijan tai kasvuyrittäjän oleskeluluvan, sekä tällaisten henkilöiden perheenjäsenille, joille on myönnetty oleskelulupa perhesiteen perusteella. Esityksen tavoitteena on nopeuttaa erityisasiantuntijoiden ja kasvuyrittäjien sekä heidän perheenjäsentensä maahantuloa, helpottaa yritysten mahdollisuuksia rekrytoida ulkomaista työvoimaa ja saada Suomeen enemmän erityisasiantuntijoita ja kasvuyrittäjiä. Tavoitteena on lisätä Suomen houkuttelevuutta ulkomaisten erityisasiantuntijoiden ja kasvuyrittäjien piirissä ja tätä kautta tukea suomalaista yrittäjyyttä ja talouskasvua ulkomaalaislain keinoin.

Hallituksen esityksen tavoitteet jäävät saavuttamatta

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää hallituksen esityksen tavoitetta osaajien työperäisen maahanmuuton eli koulutettujen maahanmuuttajien lisäämisestä kannatettavana. Katsomme kuitenkin, ettei tavoitetta tulla hallituksen esityksen mukaisin keinoin saavuttamaan.

Pitkäaikaisen viisumin avulla henkilön ei tarvitsisi jäädä odottamaan oleskelulupakorttia lähtömaahan, vaan hän voisi oleskeluluvan myöntämisen yhteydessä myönnettävällä viisumilla matkustaa Suomeen välittömästi sen jälkeen, kun oleskelulupa on myönnetty. Oleskelulupakortin lähettämiseen ulkomaille kuluva aika on keskimäärin runsaan viikon, pisimmillään kaksi viikkoa, mikä tarkoittaa, että hallituksen esityksen mukaisen lakimuutoksen toteuttamisella saavutettava ajallinen säästö olisi noin 7–14 vuorokautta. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää selvänä, ettei pitkäaikaisen viisumin käyttöönotto käytännössä lisää maamme houkuttelevuutta kansainvälisten osaajien silmissä, sillä kukaan ei tule töihin Suomeen pelkästään sillä perusteella, että pääsee tänne noin viikon aikaisemmin.

Suosituimmat maat, joihin osaava työvoima suuntautuu, ovat Yhdysvallat, Saksa, Kanada, Yhdistynyt kuningaskunta ja Australia. Suomi jää kauas kansainvälisten osaajien toivemaiden kärkijoukosta, sillä tutkimusten perusteella Suomi on vasta maailman 22. houkuttelevin maa kansainväliselle työvoimalle. Maahantulon nopeutuminen runsaalla viikolla ei muuta tätä tosiasiaa varsinkaan, kun todelliset ongelmat, joihin Suomen vähäinen vetovoima perustuu, ovat muualla. Suomi ei ole houkutteleva kohdemaakaan kansainvälisille osaajille ennen muuta suhteellisesti vaatimattomasta palkkatasosta, korkeasta elinkustannustasosta ja korkeasta ansiotulojen verotuksesta johtuen.

Katsomme tässä yhteydessä aiheelliseksi kiinnittää huomiota myös tapaan, jolla kasvuyrittäjä kansallisesti määritellään. OECD:n ja EU:n määritelmän mukaan kasvuyritys on yritys, jonka lähtötyöllisyys on vähintään 10 henkeä, ja seuraavana kolmena vuonna työllisyyden keskimääräinen vuosikasvu ylittää 20 prosenttia. Ulkomaalaislain mukaan kasvuyrittäjän oleskeluluvan saamiseksi kuitenkin riittää, että Innovaatorahoituskeskus Business Finland on antanut puolta-

Valiokunnan mietintö HaVM 16/2021 vp

Vastalause

van lausunnon kasvuyrittäjänä toimimisesta. Toimeentuloa vaaditaan 1 000 euroa kuukaudessa. Niin sanottu kasvuyritys ei siten välttämättä ole sellainen innovatiivinen nopean kasvun yritys, jonka liiketoiminta erityisesti tukisi Suomen talouskasvua. Kasvuyrittäjän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksiä olisikin näkemyksemme mukaan syytä kiristää.

*Pitkäaikaisen viisumin käyttötarkoituksen laajentamiseen on suhtauduttava varauksellisesti —
hteys oleskelulupa on säilytettävä*

Hallituksen esityksessä pitkäaikaisen viisumin käyttöönottoa ehdotetaan vain erityisasiantuntijoille ja kasvuyrittäjille sekä heidän perheenjäsenilleen, joille on jo myönnetty oleskelulupa. Oleskelulupahakemusta arvioitaessa on siten selvitetty ulkomaalaislain mukaisen kyseisen oleskeluluvan myöntämisedellytykset. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan tarkoituksena on kuitenkin arvioida pitkäaikaisen viisumin käyttötarkoituksen laajentamista muihin vielä yksilöimättömiin henkilöryhmiin erikseen omana lakihankkeena. Jatkovalmistelua pitkäaikaisen viisumin käyttöönoton selvittämiseksi myös muiden henkilöryhmien kohdalla ja erilaisia tilanteita varten pidetään hallituksen esityksen perusteluissa tärkeänä.

Budjettiriihessä syksyllä 2021 hallitus on jo päättänyt laajentaa pitkäaikaisen viisumin opiskelijoihin vielä tällä hallituskaudella. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan viisumia olisi lisäksi tarkoitus voida tulevaisuudessa käyttää laajemminkin työperusteisessa maahanmuutossa. Perussuomalaiset vastustaa pitkäaikaisen viisumin käyttötarkoituksen laajentamista edellä mainittuihin ryhmiin, koska se tosiasiaa johtaa kouluttamattoman tai vähän koulutetun ulkomaalaisväestön maahan saapumisen lisääntymiseen. Koska matalapalkka-aloilla työskentelevät ulkomaalaiset ja heidän perheenjäsenensä käyttävät usein enemmän julkisia palveluita ja saavat enemmän tulonsiirtoja kuin maksavat veroja, tulee seurauksena olemaan sosiaalietuusmenojen kasvaminen ja maamme huoltosuhteen heikentyminen.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä on huolissaan myös siitä, että pitkäaikainen viisumi saattaisi jatkossa laajentua humanitaariseksi viisumiksi. Kannamme niin ikään huolta siitä, että pitkäaikaisen viisumin yhteys oleskelulupa saattaisi tulevaisuudessa mahdollisesti katketa. Pitkäaikaisen viisumin myöntämisen edellytysten sitominen kiinteästi oleskeluluvan myöntämiseen onkin perussuomalaisille ehdoton edellytys hallituksen esityksessä ehdotetun lainsäädäntöratkaisun hyväksymiselle. Pidämme tärkeänä, ettei pitkäaikaisesta viisumista jatkossakaan tehdä itsestä oleskeluun oikeuttavaa asiakirjaa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään kaksi lausumaa. (*Vastalauseen lausumaehdotukset*).

Vastalauseen lausumaehdotukset

- 1) Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen ulkomaalaislain muuttamiseksi siten, että kasvuyrittäjän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksiä ki-

Valiokunnan mietintö HaVM 16/2021 vp
Eriävä mielipide

ristetään yhtenäistämällä kasvuyrityksen määritelmä OECD:n ja EU:n vastaavan määritelmän kanssa.

2) Eduskunta edellyttää, että hallitus sitoutuu siihen, ettei pitkäaikaisen viisumin käyttötarkoitusta laajenneta uusiin henkilöryhmiin siten, että seurauksena on kouluttamattoman tai vähän koulutetun ulkomaalaisväestön maahantulon helpottuminen, ja että pitkäaikaisen viisumin yhteys oleskelulupaan säilytetään myös tulevaisuudessa.

Helsingissä 25.11.2021

Riikka Purra ps
Jussi Halla-aho ps
Mauri Peltokangas ps